

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 kwietnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Wiesław Kozielowicz (przewodniczący,
sprawozdawca)

SSN Zbigniew Korzeniowski

Ławnik SN Jarosław Gałkiewicz

Protokolant starszy inspektor sądowy Anna Rusak

przy udziale SSO E. T. - Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego przy Sądzie
Okręgowym w G.

w sprawie G. L. - sędziego Sądu Rejonowego w Z.,

obwinionego z art. 107 § 1 ustawy z 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów
powszechnych dalej powoływanego jako u.s.p.

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej w dniu 10
kwietnia 2024 r.

odwołań złożonych na niekorzyść przez Zastępcę Rzecznika Dyscyplinarnego przy
Sądzie Okręgowym w G. oraz Ministra Sprawiedliwości

od wyroku Sądu Dyscyplinarnego przy Sądzie Apelacyjnym w [...]

z dnia 24 listopada 2020 r., sygn. akt [...]

I. utrzymuje w mocy zaskarżony wyrok;

II. kosztami postępowania odwoławczego obciąża Skarb Państwa.

[M. T.]

UZASADNIENIE

Sąd Dyscyplinarny przy Sądzie Apelacyjnym w [...] wyrokiem z dnia 24 listopada 2020 r., sygn. akt [...], uniewinnił obwinionego G. L. – sędziego Sądu Rejonowego w Z., od zarzucanych mu czynów, polegających na tym, że:

I. w dniu 14 listopada 2019 r. w sprawie o sygn. akt [...] Sąd Rejonowy w Z., wydał postanowienie, w którym na podstawie art. 27 § 1 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich – dalej powoływana jako u.p.n., umieścił nieletniego w schronisku dla nieletnich na okres 3 miesięcy od dnia zatrzymania nieletniego, nie wskazując czynu karalnego zarzucanego nieletniemu, czym rażąco naruszył art. 27 § 1 i 2 u.p.n., tj. przewinienia dyscyplinarnego określonego w art. 107 § 1 u.s.p.;

II. w dniu 3 kwietnia 2020 r. w sprawie o sygn. akt III Nkd 863/19 Sąd Rejonowy w Zabrze, wydał postanowienie, w którym na podstawie art. 350 k.p.c., sprostował postanowienie Sądu Rejonowego w Z. z dnia 14 listopada 2019 r. w sprawie o sygn. akt III Nkd [...], w zakresie opisu czynu karalnego zarzucanego nieletniemu, przy czym sprostowanie to nie dotyczyło niedokładności, ani też innej oczywistej omyłki pisarskiej czy rachunkowej, a tym samym rażąco naruszył przepis art. 350 § 1 k.p.c., tj. przewinienia dyscyplinarnego określonego w art. 107 § 1 u.s.p.

Odwołania od powyższego wyroku zostały złożone przez Ministra Sprawiedliwości i Zastępcę Rzecznika Dyscyplinarnego przy Sądzie Okręgowym w G. Podmioty te zaskarżyły to orzeczenie w całości na niekorzyść obwinionego G. L. – sędziego Sądu Rejonowego w Z.

Minister Sprawiedliwości w odwołaniu **zarzucił** błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za postawę wyroku, który miał wpływ na treść rozstrzygnięcia, polegający na ustaleniu, że obraza przepisów prawa, zarzucona obwinionemu w punktach I i II wyroku, nie miała oczywistego i rażącego charakteru, w sytuacji kiedy prawidłowo ustalone fakty prowadzą do przeciwnego wniosku, mianowicie że doszło do oczywistego i rażącego naruszenia przepisów art. 32r u.p.n. w zw. z art. 27 § 1 i 2 u.p.n. w wypadku pierwszego czynu oraz art. 350 § 1 k.p.c. w odniesieniu do drugiego

czynu. Podnosząc ten zarzut Minister Sprawiedliwości **wniósł** o zmianę zaskarżonego wyroku i uznanie obwinionego G.L. za winnego popełnienia obu zarzuconych mu czynów oraz wymierzenie za każdy z nich na podstawie art. 109 § 1 pkt 1 u.s.p. kary dyscyplinarnej upomnienia oraz na podstawie art. 133a § 1 u.s.p. kary łącznej upomnienia.

Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego przy Sądzie Okręgowym w G. w odwołaniu **zarzucił** obrazę przepisów postępowania, tj. art. 7 k.p.k. w zw. z art. 4 k.p.k., która miała wpływ na treść orzeczenia, przez naruszenie zasad prawidłowego rozumowania oraz wskazań wiedzy i doświadczenia życiowego przy ocenie przeprowadzonych w sprawie dowodów, a w rezultacie dokonanie dowolnej, a nie swobodnej oceny materiału dowodowego, a także naruszenie zasady obiektywizmu - czego skutkiem były błędne ustalenia faktyczne, które miały wpływ na treść wyroku, gdyż stanowiły faktyczną podstawę uznania, że objęte zarzutem zachowania obwinionego nie stanowiły przewinienia dyscyplinarnego z art. 107 § 1 u.s.p., w sytuacji, kiedy prawidłowa ocena zebranego w sprawie materiału dowodowego prowadzi do przeciwnego wniosku i **wniósł** o uznanie obwinionego Grzegorza Liniewieckiego za winnego popełnienia zarzucanych mu czynów i wymierzenie za każdy z nich kary upomnienia oraz kary łącznej upomnienia.

Wobec likwidacji Izby Dyscyplinarnej, zarządzeniem nr [...] Prezesa Izby Odpowiedzialności Zawodowej z dnia 27 września 2022 r. sprawie niniejszej, która uprzednio miała nadaną sygn. akt II DOW 31/22 nadano nową sygn. akt II ZOW 46/22.

Wyrokiem z dnia 31 stycznia 2023 r., sygn. akt II ZOW 46/22, Sąd Najwyższy w składzie: SSN Marek Siwek, SSN Tomasz Demendencki oraz Ławnik SN Marka Totleben, zmienił zaskarżony wyrok Sądu Dyscyplinarnego przy Sądzie Apelacyjnym w [...] z dnia 24 listopada 2020 r., sygn. akt ASD [...], w ten sposób, że uznał obwinionego G.L. za winnego popełnienia zarzucanych mu czynów, wyczerpujących dyspozycję art. 107 § 1 pkt 1 u.s.p, ustalając, że polegały one na oczywistej i rażącej obrazie wskazanych w ich opisach przepisach prawa, i za każdy z nich, na podstawie art. 109 § 1 pkt 1 u.s.p, wymierzył mu kary upomnienia oraz na mocy art. 133 a § 1 u.s.p połączył orzeczone kary dyscyplinarne i wymierzył karę łączną upomnienia, a kosztami postępowania obciążył Skarb Państwa.

Odwołanie od wyroku Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2023 r., sygn. akt II ZOW 46/22, złożył Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego przy Sądzie Okręgowym w G. zaskarżając go w całości na korzyść obwinionego G.L. i zarzucając bezwzględną przyczynę odwoławczą, nienależytego obsadzenia sądu, z uwagi na naruszenie dyspozycji art. 61 § 4 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Najwyższemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy wyrokiem z dnia 11 stycznia 2024 r., sygn. II ZOW 26/23, wydanym w składzie: SSN Barbara Skoczowska, SSN Krzysztof Staryk i Ławnik SN Grzegorz Gołębiowski, uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Najwyższemu do ponownego rozpoznania. Sąd Najwyższy stwierdził, że Sąd Najwyższy orzekając i wydając zaskarżony wyrok w dniu 31 stycznia 2023 r., sygn. akt II ZOW 46/22, był nienależycie obsadzony (art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.), a to wobec upływu kadencji ławnika w dniu 31 grudnia 2022 r.

Po uchyleniu orzeczenia, sprawie w przedmiocie rozpoznania odwołań Ministra Sprawiedliwości i Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego przy Sądzie Okręgowym w G. złożonych od wyroku Sądu Dyscyplinarnego przy Sądzie Apelacyjnym w [...] z dnia 24 listopada 2020 r., sygn. akt ASD 3/20, nadano nową sygnaturę akt - II ZOW 5/24 i przydzielono do referatu SSN Wiesława Kozielewicza, a następnie zarządzeniem z dnia 20 lutego 2024 r. wyznaczono termin rozprawy na dzień 10 kwietnia 2024 r. oraz do składu orzekającego: SSN Zbigniewa Korzeniowskiego i Ławnika SN Jarosława Gałkiewicza.

Na rozprawie odwoławczej, w dniu 10 kwietnia 2024 r.. SSO E. T. - Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego przy Sądzie Okręgowym w G., poparła swoje odwołanie, jak i odwołanie Ministra Sprawiedliwości.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Odwołania Ministra Sprawiedliwości oraz Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego przy Sądzie Okręgowym w G. nie są zasadne.

W niniejszej sprawie, zarówno Minister Sprawiedliwości, jak i Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego przy Sądzie Okręgowym w G., wadliwości zaskarżonego wyroku upatrywali w nieprawidłowym ustaleniu sądu pierwszej instancji, iż będące przedmiotem oceny zachowania (czyny) obwinionego G.L. nie stanowiły przewinień

dyscyplinarnych określonych w 107 § 1 pkt 1 u.s.p., gdyż nie realizowały jego znamion wskazanych w tym przepisie. Zdaniem Skarżących obraza przepisów prawa zarzucana obwinionemu, a ujęta w punktach I i II wniosku o rozpoznanie sprawy dyscyplinarnej, miała natomiast charakter oczywisty i rażący, wypełniając tym samym, w sposób kumulatywny, przesłanki zarzucanego przewinienia dyscyplinarnego.

W ocenie Sądu Najwyższego, jako sądu odwoławczego, rozpoznającego ponownie odwołania złożone na niekorzyść obwinionego G.L. – sędziego Sądu Rejonowego w Z., nie można podzielić sformułowanych w nich zarzutów. Należy zgodzić się z Sądem Dyscyplinarnym przy Sądzie Apelacyjnym w [...], który dostrzegł szczególny charakter niniejszej sprawy, wynikający z tego, że obwinionemu G.L. zarzucono popełnienie przewinień dyscyplinarnych w związku z orzekaniem, a powiązanie przesłanek odpowiedzialności dyscyplinarnej ze sferą orzekania, wymaga każdorazowo szczególnej wnikliwości, jak i bardzo dużej ostrożności w ocenie, gdyż dotyka z natury rzeczy niezawisłości sędziowskiej. Należy przypomnieć, że Sąd Najwyższy – Sąd Dyscyplinarny w wyroku z dnia 7 maja 2008 r., sygn. akt SNO 45/07 wskazał, iż za błędy w niezawisłym orzekaniu sędziego może być **tylko wyjątkowo** pociągnięty do odpowiedzialności dyscyplinarnej, a mianowicie wówczas gdyby miało miejsce **tzw. kwalifikowane bezprawie sądowe, czyli zamierzone umyślne, oczywiste i rażące pogwałcenie przepisów prawa, widoczne od razu dla każdego i bez wnikania w szczegóły sprawy oraz bez potrzeby analizowania stanu faktycznego i prawnego, a ponadto pod warunkiem, że usunięcie kwalifikowanych wad orzeczenia nie było możliwe przez zastosowanie prawem przewidzianych procedur umożliwiających instancyjną kontrolę i zweryfikowanie błędnego orzeczenia sądowego.** Także w wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 15 lipca 2021 r. (sprawa C-791/19), przyjęto, że wyłączenie gwarancji wynikających z zasady niezawisłości sędziowskiej dotyczy „poważnych i całkowicie niewybaczalnych zachowań ze strony sędziów, polegających na przykład **na celowym i wynikającym ze złej wiary lub z wyjątkowo poważnych i rażących zaniedbań pogwałceniu przepisów prawa krajowego i prawa Unii, których przestrzeganie mają zapewnić, lub na arbitralnym szafowaniu wyroków lub odmowie wymiaru sprawiedliwości,**

podczas gdy jako depozytariusze funkcji orzeczniczych mają za zadanie orzekać w sporach poddawanych im pod rozstrzygnięcie przez jednostki” (por. pkt 137 tego wyroku).

Sąd Najwyższy mając w polu widzenia powyższe trafne wskazania, uznał za chybiony forsowany w obu odwołaniach pogląd o oczywistym i rażącym naruszeniu przez obwinionego G. L. przepisów określonych w art. 32r u.p.n. w zw. z art. 27 § 1 i 2 u.p.n. oraz art. 350 § 1 k.p.c. Należy podzielić zapatrywanie Sądu Dyscyplinarnego przy Sądzie Apelacyjnym w [...], że charakter zarzuconych obwinionemu G.L. uchybień w sprawie o sygn. akt III Nkd 863/19, w świetle przedstawionych kryteriów nie pozwala na stwierdzenie, że obraza przepisów postępowania miała taką rangę, iż wyczerpywało to znamiona przewinień dyscyplinarnych. W kontekście zarzuconych obwinionemu G.L. przewinień dyscyplinarnego, określonych w art. 107 § 1 pkt 1 u.s.p., podkreślić trzeba, iż odpowiedzialność dyscyplinarna sędziego za oczywistą i rażącą obrazę prawa, może dotyczyć wyłącznie tych sytuacji, gdy obraza ma równocześnie charakter oczywisty i rażący. Według utrwalonej linii orzeczniczej Sądu Najwyższego pierwsze z tych określeń należy odnieść do rodzaju, wagi i rozmiaru błędu popełnionego przy stosowaniu lub wykładni prawa, co oznacza, że musi być on łatwy do stwierdzenia dla przeciętnej osoby o kwalifikacjach prawniczych. Określenie „rażąca” odnieść należy natomiast do skutków obrazy przepisów prawa. Dla uznania działania sędziego za przewinienie dyscyplinarne nie wystarcza bowiem dopuszczenie się błędu oczywistego dla należycie wykształconego prawnika. Popełniony błąd musi też narażać na szwank prawa i istotne interesy stron (innych osób biorących udział w postępowaniu), a także wizerunek wymiaru sprawiedliwości albo powodować szkodę (por. np. wyrok Sądu Najwyższego – Sądu Dyscyplinarnego z dnia 27 czerwca 2002 r., sygn. akt SNO 18/02, LEX 470242).

Czyny zarzucone obwinionemu G. L., czyli wydanie przez niego w dniu 14 listopada 2019 r. w sprawie o sygn. akt III Nkd 863/19 postanowienia o umieszczeniu nieletniego w schronisku dla nieletnich na okres 3 miesięcy od dnia zatrzymania nieletniego bez wskazania zarzucanego mu czynu, jak i wydanie postanowienia z dnia 3 kwietnia 2020 r o sprostowaniu w tym zakresie postanowienia z dnia 14 listopada 2019 r., nie stanowiły bowiem oczywistej i rażącej obrazy przepisów prawa.

Prawidłowo poczyniona analiza i ocena zgromadzonego w niniejszej sprawie materiału dowodowego przez sąd dyscyplinarny pierwszej instancji przekonuje o zasadności twierdzenia przyjętego przez sąd *a quo*, iż mimo nieprawidłowości podjętych przez obwinionego G.L. czynności orzeczniczych w zakresie stosowania przepisów art. 32r u.p.n. w zw. z art. 27 § 1 i 2 u.p.n. oraz art. 350 § 1 k.p.c., czyny mu zarzucane nie wypełniają znamion przewinienia dyscyplinarnego określonego w art. 107 § 1 pkt 1 u.s.p. Odnośnie czynu z pkt I wniosku o rozpoznanie sprawy dyscyplinarnej to wprawdzie doszło do naruszenia oczywistego, jednakże to naruszenie nie wywołało dla stron postępowania „dotkliwych następstw.” Wydane postanowienie o umieszczeniu nieletniego w schronisku, z błędem w jego treści, wywarło taki sam procesowy skutek co tego rodzaju postanowienie niezawierające owego błędu (czyli wskazujące czyn karalny), gdyż nakazy doprowadzenia na podstawie wydanego postanowienia zostały przecież zrealizowane. Podobnie jest odnośnie postanowienia z dnia 3 kwietnia 2020 r., które poprzez wprowadzenie elementu merytorycznego oczywiście przekroczyło granice dopuszczalności sprostowania we wskazanym trybie, to jednak nie zmieniło treści tak „sprostowanego” postanowienia w sposób diametralny. Nie może umknąć uwadze również fakt, że na wydane postanowienia przysługiwały zażalenia, a zatem zauważone naruszenia prawa mogły być skorygowane w trybie zażaleniowym. W razie złożenia środków odwoławczych błędy w wydanych postanowieniach mogły również zostać rozważone pod kątem udzielenia przez sąd odwoławczy tzw. wytyku orzeczniczego, o jakim mowa w art. 40 § 1 u.s.p. Stosowanie instytucji z art. 40 § 1 u.s.p., ma na celu przede wszystkim kształtowanie prawidłowego orzecznictwa, wiąże się z oceną rangi naruszenia prawa, jego skutków i następstw dla rozstrzygnięcia sprawy. Dlatego też przyjmuje się, iż podstawą tzw. wytyku orzeczniczego jest wyłącznie „oczywista” obraza przepisów, gdyż przepis art. 40 § 1 u.s.p. nie posługuje się pojęciem „rażącej” obrazy prawa, co wskazuje na przypisanie decydującego znaczenia elementom obiektywnym. Wytknięcie można stosować, gdy oczywiste uchybienie (bezsportny błąd w stosowaniu prawa) ma pewien stopień wagi i znaczenia zarówno dla rozpoznawanej sprawy, jak i praktyki w innych sprawach. Oznacza to, że nie każde uchybienie mające postać rażącego naruszenia prawa, skutkującego w postępowaniu odwoławczym, kasacyjnym lub wznowieniowym

uchyleniem lub zmianą zaskarżonego orzeczenia może być uznane za oczywistą obrazę prawa w rozumieniu art. 40 § 1 u.s.p. (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2024 r., sygn. akt II KO 115/23, LEX nr 3666299).

Należy zgodzić się z Ministrem Sprawiedliwości oraz z Zastępcą Rzecznika Dyscyplinarnego przy Sądzie Okręgowym w G. że sędzia w wykonywaniu swoich obowiązków winien dokonywać dokładnego rozpoznania spraw, w tym unikać błędów orzeczniczych, niemniej w podejmowanie wszelkich decyzji ludzkich, a sędzia jest przecież człowiekiem, wpisane jest ryzyko popełnienia błędu. Według profesora Władysława Woltera błąd to tego rodzaju stosunek poznającego podmiotu, który charakteryzuje się niezgodnością świadomości z rzeczywistością wobec nieodpowiedniego odbicia tej rzeczywistości w jego świadomości, czyli błędność to tyle co niezgodność między rzeczywistością a jej odbiciem w świadomości jakiegoś aktu poznawczego (por. W. Wolter, Funkcja błędu w prawie karnym, Warszawa 1965, s. 8). Podkreśla się w doktrynie, że błąd jest wszechobecny, tzn. występuje w każdej sferze ludzkiej działalności, człowiek nie jest nieomylny. Zwracał na to uwagę, już w starożytności, Seneka Starszy (urodzony około 55 roku p.n.e. a zmarły w 40 r. n.e.), mówiąc, że „błądzić jest rzeczą ludzką” (por. M. Nawrocki, Błąd jako znamię czynu zabronionego w polskim prawie karnym, Szczecin 2019, s. 9 – 18).

Kierując się przedstawionymi motywami Sąd Najwyższy orzekł jak w wyroku.

[ms]